

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, fakss: 67244074, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

2015.gada 26. janvārī Nr. 1-6/1
Uz 29.12.2014. vēstuli Nr.1-04/420-pav

**Latvijas Republikas
Satversmes tiesai**
Jura Alunāna ielā 1
Rīgā, LV - 1010

Par viedokļa sniegšanu lietā Nr.2014-33-01

Tiesībsarga birojā saņemta 2014.gada 29.decembra vēstule Nr.1-04/420-pav (reģistrēta 05.01.2015. ar Nr.1), kurai pievienots Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2014.gada 29.decembra lēmums. Ar minēto lēmumu tiesa atzīst tiesībsargu par pieaicināto personu lietā Nr. 2014-33-01 „Par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 279.panta pirmās daļas un 288.panta pirmās daļas atbilstību Satversmes 92.pantam” un aicina sniegt viedokli par jautājumiem, kuriem pēc tiesībsarga ieskatiem šajā lietā varētu būt nozīme.

Latvijas Republikas Satversmes 92.pantā noteikts, ka ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā. Minētās tiesības paredz iespēju apstrīdēt iestādes vai tiesas nolēmumu, kas aizskar personas tiesības vai intereses.

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (turpmāk – LAPK) 28. un 257.pants paredz, ka administratīvās pārkāpuma lietvedības laikā personas (t.sk. juridiskas) tiesības uz īpašumu var tikt ierobežotas (mantas izņemšana) vai arī atņemtas (konfiskācija), neatkarīgi no īpašnieka procesuālā statusa (t.sk. tā neesamības) lietā. Vairumā gadījumu amatpersonai un tiesai pastāv izvēles iespējas, lemjot par personas tiesību uz īpašuma ierobežošanu vai atņemšanu. Tomēr spēkā esošā LAPK 279.panta pirmās daļas un 288.panta pirmās daļas redakcija neparedz personai, kuras tiesiskās intereses aizskar administratīvā pārkāpuma lietā pieņemtais lēmums, bet kura nav pie atbildības saucamā persona vai cietušais (turpmāk – trešā persona), tiesībām pārsūdzēt amatpersonas lēmumu (rīcību). Arī Saeimas atbildes rakstā minētā likumprojekta Nr.1275/Lp11 (grozījumiem LAPK 262., 268., 279. un 288.pantā)

anotācijā¹ norādīts, ka „aizskartajam mantas īpašniekam tiek ierobežotas arī tiesības uz taisnīgu tiesu”. Līdz ar to nav šaubu, ka apstrīdētās normas ierobežo trešo personu tiesības uz taisnīgu tiesu administratīvo pārkāpumu lietās.

Satversme ir vienots veselums, un tajā ietvertās normas tulkojamas sistēmiski². Pieņēmums, ka Satversmes 92.pantā paredzētajām katras konkrētas personas tiesībām vispār nevar noteikt ierobežojumus, nonāktu pretrunā gan ar Satversmē garantētajām citu personu pamattiesībām, gan arī ar citām Satversmes normām. Tādējādi gandrīz visas personas pamattiesības var tikt samērīgi ierobežotas likumā noteiktā kārtībā legītīma mērķa sasniegšanai.

Pieteikumā iesniedzējs norāda, ka ierobežojums nav noteikts „saskaņā ar likumu”, jo vispārējās jurisdikcijas tiesa un administratīvā tiesa ir paukušas atšķirīgu viedokli attiecībā uz apstrīdēto normu. Tomēr no Tiesu informācijas sistēmas datiem³ redzams, ka Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesu kolēģija 2012.gada 12.oktobra lēmumā lietā Nr.5-5/0009/3 un Administratīvā rajona tiesa (Rīgas tiesu nams) 2014.gada 20.janvāra lēmumā lietā Nr.A420556912 secināja, ka LAPK neparedz mantu un dokumentu uzskaites un izņemšanas protokola atsevišķu pārsūdzību. Tādējādi nevar piekrist pieteikuma iesniedzēja viedoklim par to, ka tiesas dažādi interpretē apstrīdēto tiesību normu.

LAPK 279.panta pirmās daļas un 288.panta pirmās daļas skaidri definē personas, kurām piešķirtas tiesības apstrīdēt administratīvā pārkāpuma lietā pieņemto lēmumu. Kā jau iepriekš minēts, trešās personas nav to lokā. Tomēr Saeimas atbildes rakstā nav minēts mērķis, kura sasniegšanai trešo personu tiesību ierobežojums sākotnēji tika ieviests.

Satversmes tiesa, skatot pēc būtības līdzīgu lietu Satversmes 105.panta kontekstā, jau secināja, ka LAPK trešajām personām neparedz reālu un efektīvu iespēju aizstāvēt savas pamattiesības.⁴ Lai gan tiesības vērsties tiesā nav absolūtas, tomēr tās var tikt ierobežotas vienīgi tiktāl, ciktāl tās netiek atņemtas pēc būtības. Labumam, ko gūst sabiedrība kopumā ir jābūt lielākam par personas tiesībām un interesēm nodarīto zaudējumu.

Viens no valsts pārvaldes darbības tiesiskuma nodrošināšanas mehānismiem ir indivīda pārsūdzības tiesības tiesā. Tā ir pārvaldes darbības ārējā kontrole.⁵ Tādējādi, liedzot trešajām personām tiesības apstrīdēt amatpersonas LAPK ietvaros pieņemto lēmumu, vienlaikus tiek samazināta arī valsts pārvaldes darbības tiesiskuma kontrole. Attiecīgi arī sabiedrības ieguvums no šāda tiesību ierobežojuma ir vērtējams kritiski.

Tiesības apstrīdēt amatpersonas rīcību vai pieņemto lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā nav absolūtas. Lai gan nebūtu samērīgi paredzēt,

¹<http://titania.saeima.lv/LIVS11/saeimalivs11.nsf/0/7520A69BB0CC808CC2257D78003E6FB5?OpenDocument>

² Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2005.gada 17.janvāra spriedums lietā Nr.2004-10-01 7.2.p.

³ Sk.20.01.2015.

⁴ Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2013.gada 24.oktobra spriedums lietā Nr.2012-23-01 14.p.

⁵ Levīts E. „Valsts pārvaldes iekārtas likuma koncepcija”, „Latvijas Vēstnesis”, 2002, Nr.95 - 46 lpp.

ka jebkura persona var apstrīdēt administratīvā pārkāpuma lietā pieņemto lēmumu, tomēr tikpat nesamērīgi ir arī personai, kuras tiesiskās intereses amatpersonas lēmums ir skāris, liegt iespēju veikt jebkādas darbības savu aizskarto tiesību aizsardzībai. Ņemot vērā iepriekš minēto, uzskatu, ka LAPK 279.panta pirmajā daļā un 288.panta pirmajā daļā noteiktais ierobežojums trešajām personām nesamērīgi ierobežo Satversmes 92.panta pirmajā teikumā garantētās tiesības.

Tiesībsargs

J.Jansons

